

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita B. Francisci Xaverii

Torsellini, Orazio

Coloniae Agrippinae, 1610

III. Pellices miro artificio nuptijs iungit, aut detrabit: pueros rudesque
Catechismo instruit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42323

mandos cruium animos pertineret. Ille Lusitanos sermonis affabilitate captos comiter de ipsorum vitiis admonuit: ille incusso nunc mortis nunc gehennæ terrore, perditos homines à flagitiis reuocauit. Quos, vt primùm permotos esse sensit, modò ad expiationem noxarum, modò ad vitæ emendationem rogando alternis, suadendoque, pellicere institit. Satis constat plerosque ita affectos atque animatos, vt à confessione nouam vitæ rationem instituerint, pellicibus electis, & malè parta pecunia restituta.

Fruētus sermonū.

CAPVT III.

*Pellices miro artificio nuptiis iungit,
aut detrahit. Pueros rudesq; Catechismo instruit.*

CÆTERVM haud paulò plus in pellicibus, quàm in alienis pecuniis, laboris atque operæ fuit. Illa tempestate Lusitani Gœæ, ob Lusitanarum mulierû inopiam, alienigenarum erant amoribus implicati. Pleraq; Simonix, aut Peguanæ, nonnullæ ab Iaponia Sinisue. Quippe hæ Indis feminis specie corporis, & decore habitus; longè præstant. Eas fer-

mè

me Lusitani, quia coniugio non dignabantur, in deliciis habebant. Ergo Xaverius tanto huic malo obviam eundem ratus, summa ope expedire illorum animos cœpit. Primum igitur eos omnino obsequio demereri. Inde, ut quisque obuius erat, hilari vultu eum rogare, ut Sacerdotem cibi egentem conuiuio acciperet familiari. Annuente illo, mensæ pariter accubebat. Super cœnam vel à cœna orabat hospitem, suos ut liberos accessit iuberet. Mox patris iussu prodibant parui filij, quos Franciscus manibus sublatis collo suo admouebat, grates Deo agens, qui tales ei pueros spe in stirpis dedisset: & simul honestam eis sanctamque vitam exposcebat precibus. Subinde (temeritas in alio foret, quod illius sanctitas facile sustinebat) puerorum matrem acciri desiderabat; accitam benigne alloqui, hospiti eius commendare iormam, nuptiis viam muniens. Eam utique egregia esse indole ac specie, ut Lusitana posset videri: liberos ex ea genitos haud dubie Lusitano homine dignos. Quæ res igitur

*Pellices
formosas
connubio
iungit, de-
formes ei-
ci iubet.*

connubium moraretur? quam coniugem expeteret illa meliorem? Proinde ne cunctaretur filiorum famæ, talis femine pudori consulere. Nec salubria dicta in irritum cadebant. Francisci vox & auctoritas.

Toritas haud ægre eos impellebat ad pel-
 lices sibi matrimonio iungendas, ipsomet
 inspectante. Quòd si quem nactus esset,
 qui ex Inda muliere ac deformi filios
 matri similes haberet; indignabundus
 exclamabat: Deus bone, quid hoc est
 monstri? Diabolum domi alis? cum isto
 portento consuetudinem habes? hinc sus-
 cipere liberos potes? me audi. istud mon-
 strum ac prodigium extemplo tectis eij-
 ce; & te dignam coniugem quære. ita il-
 le, amandata pellice, ducebat vxorem.
 Nec sinebat Franciscus, quantum in ipso
 erat, nigras ancillas à Lusitanis in matri-
 monium duci, sed albas, minimeque de-
 formes; vt scilicet adulteriis abstinerent,
 sua quisq; vxore contenti. Interim verò
 ad studium pietatis Christianæq; vitæ o-
 mnium animos pellicere atque instituere
 non desistebat. Nec frustra id fuit. Cæle-
 stis hæc disciplina adeò ciuium incola-
 rumq; formauit mores, vt alia quædã vi-
 deretur esse Goæ facies, quàm paulò an-
 tè fuerat. Et Franciscum ipsum cùm di-
 urna Christianæ pietatis ministeria, tum
 verò nocturnæ orationis assiduitas clarū
 & celebrem fecerunt ad Lusitanos pariter
 Indosq;. Cæterum vir verè sanctus nomi-
 nis celebritatem non superbiæ incitame-
 ta habuit, sed industriæ. Quippe humanæ
 salu-

*Nolebat
 Lusitanos
 vxores du-
 cere defor-
 mes, vt pel-
 licibus ab-
 stinerent.*

*Pueros ac
seruos tin-
nabulo
coactos do-
cet.*

salutis quàm laudis audior, nouas subin-
de excogitans iuuandorum hominum
rationes, ad omnia descendebat. Illud au-
tem in tali viro admirabile Christianæ
simplicitatis exemplum, & vtilius quàm
speciosius institutum. Homo id ætatis
atque auctoritatis vias plateasque cum
tinnabulo circūibat: adeò nihil quod
Deo gratum, hominibus salubre foret, si-
bi indecorum ducebat: puerosque ac
seruos ad Christianam doctrinam con-
uocans, ad viarum angulos & compita
subinde tali carmine incolarum pietatem
excitabat: Fideles Christiani, liberos ve-
stros seruosque, pro vestra in Christum
caritate, ad Christianam disciplinam di-
mittite. Ad hanc rei nouitatem maximi
puerorum ac mancipiorum vndique se
proripientium, aliorumque hominum con-
currebant greges. Quos ille omnes in æ-
dem B. Mariæ quasi agmine adductos
Catechismum modulans docebat, ratus
pueros cantus suauitate delinitos & li-
bentius conuenturos ad audiendum, &
faciliùs illa tanquam carmina memoriæ
mandaturos; quod vtrumque rei euen-
tus comprobauit. Verùm ad id negotium
non plus solertiæ adhibuit quàm pruden-
tiæ. Namque haud dubius ita demum
vtilem suum laborem futurum, si probè
intelli-

intelligerentur quæ edisci oporteret; singula rerum capita decantata, pro auditorum captu & intelligentia, explicabat breuiter appositeque. Apud rudes homines ac seruos rudi & abiecto dicendi genere utebatur de industria; quo facilius sermo notus in illorum aures atque animos influeret. Nec verò huius laboris fructus aut exigu⁹ aut caducus fuit. Hinc tantus ille Christianæ institutionis docendæ discendæque vsus, qui hodie viget in India. Nam cum ex ea re fructus hominum spe maior extaret: Episcopus ab alijs idem in reliquis vrbis templis fieri iussit. Itaq; certatim socij quidem Francisci instituto, cæteri autem partim Episcopi iussu, partim illorum exemplo excitati, idem postea tota India factitarunt, cum ingenti rei Christianæ emolumento. Quippe hic mos cum alibi, tum verò Goæ adeo percrebuit, vt passim in scholis, in vijs, in compitis, in tectis, agris, nauibus, pro ineptis ac vecordibus cantilenis, Christianæ disciplinæ rudimenta & canantur iucundissimè, & audiantur. Quocirca iam vsu venit, vt vix dum balburentes infantes carmina illa magna ex parte percepta cantitare gestiant. In hoc autem, quod dixi, munere obeundo Xauerius haud illustrius industriæ quàm absti-

Plebeio sermone utitur de industria.

Tradendi Catechismi fructus.

F absti-

*Honoris
fuga.*

abstinentiæ ac modestiæ exemplum edidit. Ex his quæ eleemosynæ nomine ad illum plurima afferebantur, nihil admodum sumens sibi, omnia egentibus atque ægrotantibus quàm occultissimè dispertiebat, ne quid laus humana de diuina mercede decerneret. Nec gloriosam solùm, sed etiam honorem (in quo pauciores & constantes reperiuntur) repudiabat ex animo. Cùm vulgò honos illi virtuti debitus haberetur, honorè æque & honorantes gestu ac toto corpore, non tantùm voce vultuque, auersabatur; indignum scilicet ratus, Christianum hominè veneratione delectari, Christi opprobria secum animo reputantem. Audiant quod dicturus sum, qui vanos honorum titulos aucupatur. Xaverius quidem rerum humanarum maximeque ipsius contemptor, nihilo minùs celebritatem nominis honoremque aspernabatur, quam vulgò homines expetunt: vix iam constaret inter omnes, nihil illi grauius ac molestius accidere posse, quam prædicationem rerum suarum, suique venerationem. Cæterùm ut honor fugientem maximè sequitur, hæc ipsa honoris fuga ut sit, honorem & admirationem auxit. Admirabantur omnes Sacerdotes eruditionis ac virtutis eximiæ, peregrinoribus

num ex alio orbe terrarum, tam multa genere tamque præclara, nulla omnino mercede, ne laudis quidem & gloriæ. Ergo ut antea in Lusitania, sic in India, Apostolus vulgò cœptus est appellari, non minore utique eius stomacho, quam pudore. Sed vicit multitudinis siue pertinacia dicenda est, siue constantia. Hæsit enim deinceps Xaverio Apostoli cognomen adeò, ut excuti ab eo nullo modo potuerit. Idemque postea cognomen à Francisco, quasi capite, ad eius manavit socios. Verùm hi denique effecerunt, ut nouo nomine (de quo mox dicemus) assumpto, vetus illud nimis magnificentum deponerent nomen.

*Apostolus
in India
appellatur.*

CAPVT IV.

Goanum Collegium Societati parat.

PAUCIS ante Xaverij aduentum mensibus, Goæ pij quidam homines, auctore F. Iacobo Borbano, rei Christianæ augendæ societate inter se inita (ut supra ostendimus) Indorū Seminarium inchoarant. Iamque rerum vsu docti consenserant, optimū factu esse, pueros adorationem descentulosque quamplurimos, omnium Indicarum nationum, Christianis peregrinoribus & literis imbui; ac deinde suam